

Новогодишња порука високог представника

Нова година је вријеме када оцјењујемо оно што смо урадили у години која је прошла и анализирамо задатке који нас чекају у наредној.

2004. година била је година правих постигнућа. 2005. биће година историјских прилика и великих изазова.

Босна и Херцеговина успјешно је остварила све циљеве које сам зацртао у својој новогодишњој поруци прије годину дана па и више од тога.

Управа за индиректно опорезивање, која ће увести модеран финансијски систем, већ је успостављена у Бања Луци, а увођење ПДВ-а тече по плану.

Реформом одбране сада су испуњени скоро сви услови за чланство у НАТО-вом програму Партнерство за мир.

Успостављен је Високи судски и тужилачки савјет, задужен за успостављање владавине права широм цијеле БиХ у складу са европским стандардима.

Мостар је сада уједињен град са јединственим Градским вијећем и једним градоначелником.

Формирана је и СИПА као кључна државна институција за борбу против криминала у име грађана.

Реформом електро-енергетског система у БиХ покренута је дистрибутивна мрежа за цијелу регију.

Процес приватизације поново је у току.

Увођењем директног избора начелника ојачан је ваш општински систем, а у октобру сте још једном показали да БиХ може

провести и финансирати ефикасне и праведне изборе, без насиља, у складу са највишим међународним стандардима.

И на крају оно најважније, напредак који је БиХ остварила у испуњењу шеснаест услова из Студије изводљивости изненадио је и импресионирао међународне партнере Босне и Херцеговине. Под условом да се и преостале обавезе испуне и проведу, Босна и Херцеговина ће имати веома добре шансе да се квалификује за наредне историјске кораке на своме путу ка Европи и НАТО савезу за само неколико мјесеци.

И ту морамо бити сасвим јасни. Сврха свега овога није да се оствари неки пусти бирократски циљ. Реформе које су неопходне за чланство у Европи и НАТО-у такође су неопходне како би учиниле живот бољим и за обичне грађане. Оне ће отворити пут ка новим радним мјестима, правди и безбједности за све грађане у БиХ; десет нових земаља чланица које су се ове године придружиле Европској унији, укључујући Словенију и Мађарску, то већ знају. Хрватска је такође на путу да се увјери у исто.

Мало је људи који су вјеровали да ће до 1. јануара 2005. године БиХ остварити тако брз и значајан напредак током 2004. године. Али управо то се десило, и захваљујући том напретку пред Босном и Херцеговином ће се отворити нове шансе у 2005. години.

Кључни задатак у 2005. години је да те шансе не остану неискоришћене.

Да би се то остварило, потребно је урадити три ствари.

Прво, максимално се ангажовати на испуњењу неколико преосталих услова из Студије изводљивости, одмах и без одлагања, како више не бисмо губили ни тренутак времена на превазилажење постојећих препрека процесу реформе, отварајући тако врата за наредну фазу на путу БиХ ка миру и просперитету.

Друго, увидјети да је усвајање закона бесмислено уколико се ти исти закони и не проводе. У 2005. години провођење ће бити

кључна ријеч за све нивое власти у БиХ.

Треће, морамо једном заувјек ријешити проблем сарадње са Хашким трибуналом, који већ исувише дуго стоји на путу цијеле БиХ ка бољој будућности. Вјерујем да сада у Републици Српској постоји нова спремност да се прошлост остави иза и да се ова обавеза испуни. Али нова спремност и ријечи оптимизма једноставно нису довољни. Морају бити постигнути конкретни резултати. Највећа одговорност за тај задатак у рукама је Републике Српске, што је свима добро познато. Али сви ће испаштати уколико Република Српска не успије у томе. Дакле, иако је то првенствено одговорност Републике Српске, та одговорност није искључиво на Републици Српској. Државне институције, СИПА и Обавјештајно-безбјеносна агенција такође имају улогу у овом процесу, и од њих очекујем да буду веома активни у тој улози. Исто се односи и на Београд. Они би требали помагати Републици Српској и Босни и Херцеговини а не ометати их, и то је нешто што ћу нагласити својим колегама из међународне заједнице.

На прољеће ће Европска комисија и НАТО поново дати своју оцјену ситуације у БиХ. Једноставно себи не можете приуштити неуспјех по трећи пут.

Постоји још један задатак који БиХ мора почети рјешавати у 2005. години. Ради се о нечему што се не може окончати за само једну годину. Али уколико се не почне радити на томе у 2005. години, суочићете се са потпуним финасијским крахом, већ од 2006. године.

Рећи ћу то веома једноставно и директно.

Структуре власти у БиХ су у садашњем облику финансијски неодрживе.

Већ наредне године ентитетске власти почеће нагомилавати опасно високе и неодрживе дефиците. Једноставно не можете приуштити овако скупе органе власти какве тренутно имамо; постојање тринаест полицијских организација само је један од

примјера. Пред вама су двије могућности – смањење трошкова управљања или пропаст.

Готово двије трећине новца пореских обвезника у БиХ троши се на органе власти, и милиони конвертибилних марака једноставно се расипају. То је чак и нешто више од поткрадања обичних грађана којима је тај новац заиста потребан, грађана који се боре за свакодневну егзистенцију, да плате трошкове школарина, да преживе од ниских пензија и минималних плата, или да добију социјалну и здравствену помоћ која им је потребна и коју заслужују.

БиХ једноставно не може себи приуштити да настави трошити толико новца на органе власти, а тако мало новца на своје грађане.

Када будете на путу ка Европи и НАТО-у, што је, вјерујем, могуће већ наредне године, онда ће ово постати најургентнији задатак. За реализацију тог задатка биће потребно показати највише вођства и храбрости. Њега не може нико ријешити тако што ће рећи “ми смо у реду, други се морају мијењати”. То је проблем за цијелу БиХ и једино се може ријешити путем споразума између институција на нивоу цијеле БиХ.

Како ријешити овај проблем није питање о коме одлучују странци – мада смо спремни помоћи ако будемо позвани. Одговоре могу дати једино људи из Босне и Херцеговине и њихови представници.

Ипак, дио одговора је јасан свима и са њиме се сви слажу.

БиХ не може бити централизована држава.

Принцип би требао бити централизована власт само гдје је то неопходно, а децентрализована увијек када је то могуће. То значи да би држава требало да обавља минимум послова које државе иначе обављају, али да их обавља ефикасно. А највећи дио структура власти би требао бити децентрализован гдје год је то могуће.

Ако смо озбиљни у овој намјери, онда је ово година у којој то мора почети постајати стварност.

Не вриједи када Сарајево тврди да је главни град децентрализоване државе а онда инсистира да све институције буду у Сарајеву. Вријеме је да се буде мало мање централистички настројен према Сарајеву. Вријеме је да се испуни обећање о премјештању четири федерална министарства у Мостар. Ако ће постојати нова полиција на нивоу цијеле државе, зашто она мора бити у Сарајеву?

Коначно, једна мисао за сва три конститутивна народа у БиХ, која заједно са многим мањинским групама чине Босну и Херцеговину тако изузетном земљом.

Порука Србима је једноставна. Свијет се није уротио против вас. Ничија политика није да се укине Република Српска. Али Република Српска мора поштовати међународно право и схватити да она није држава него дио државе. Нико вам не може наметнути реформу полиције. Али морате схватити да би вас непоштивање европских стандарда могло још једном довести у ситуацију да будете једини који удаљавају ову земљу од свјетлије будућности, уништавају њене шансе за безвизни режим и изолују је у потпуности од њене европске будућности. Претпостављам да ће ове године од вас тражити да изаберете између очувања старих корумпираних структура (укључујући и полицију) и будућности у оквиру Европске уније. То је ваш избор. Нико не може одлучити у име вас и нико вам не може наметнути тај избор. Али бирајте пажљиво, јер будућности нема у тами.

Хрвати у Босни и Херцеговини се боје уништавања њихове културе и идентитета. Ја разумијем зашто. Будући да су најмалобројнији народ у земљи са историјом какву је имала Босна и Херцеговина, ово је рационална бојазан и стваран страх. То је страх који други народи у БиХ и међународна заједница треба да схвате. Али највећи дар Европе лежи управо у заштити коју Европа нуди регионалним културама, језицима и различитости. Ви се немате чега бојати у погледу европских стандарда који се односе на

образовање – они не представљају пријетњу него су, напротив, гаранција ваше будућности. Исто је и са владавином закона. Као најмалобројнији народ у Босни и Херцеговини, ви имате прилику добити више него ико други од непристрасне примјене владавине закона. Чувајте се оних који то желе осујетити, јер ћете се у будућности ослањати управо на тај принцип.

И на крају порука Бошњацима. Ви сте најбројнији народ. Стога ви носите највећу одговорност. Ви ћете морати бити дарежљивији и више прихватати компромис од других уколико желите имати државу, у којој се највише питате, али у којој ће се и други осјећати довољно безбједно да могу пружити сигурну будућност за сву дјецу БиХ. Неки од вас воле да кажу, и то врло често, да желите укинути Републику Српску, јер је створена на етничком чишћењу, занемарујући чињеницу да је у ствари створена потписом ваших сопствених лидера. Можда једног дана, некада, ко зна, неће више бити ентитета у БиХ. Али то се не може постићи силом него једино споразумно, на основу међусобног разумијевања и компромиса. И мораћете бити спремни прихватити и највеће компромисе ако желите да се то оствари. То је знао и Алија Изетбеговић и често је то говорио, и био у праву.

Шта бих поручио себи?

Па, ја бих волио да више боравим изван Сарајева, да се виђам више са обичним грађанима и да мало више слушам о ономе што грађани БиХ имају рећи. Да саслушам оне који се боре за посао, да омогуће пристојну будућност својој дјечи, који покушавају да достојно живе од ниских пензија и минималних плата. Све наше реформе имају један крајњи, заједнички циљ – омогућити бољи живот обичним, поштеним грађанима БиХ. То мора бити једини циљ свега што радимо – други циљ не смије постојати.

И на крају, мој мандат истиче у новембру наредне године. Када сам дошао овдје рекао сам да ћу мјерити свој успјех тиме колико се могу приближити тренутку када БиХ неће више требати високог представника у овој форми. То је и даље мој циљ и

вјерујем да је вријеме за то близу, уколико успијемо приступити НАТО-у и Европи.

Желим свима у БиХ све најљепше у 2005. години. Она ће бити година великих прилика и још већих изазова. Али и награда је такође велика. Шанса да БиХ стане на сопствене ноге као поносна и потпуно суверена чланица друштва земаља које припадају евро-атлантској заједници.